

SINERGIJA KA ISPUNJAVANJU COR-A

Autor: INDEP

Urednik: INDEP

Program: Održivi razvoj

Publikacija: April 2023

Dizajn: KUKU Creative

Zhvillimi i Qëndrueshëm
Sustainable Development

Institut za razvojne politike (INDEP)

Publikacija Instituta za razvojnu politiku (INDEP) koju podržava GIZ. Sva prava su zadržana. Nijedan deo ove publikacije se ne može reprodukovati, sačuvati u sistemu za čuvanje podataka niti preneti, u bilo kom obliku ili na bilo koji način, bez prethodnog pristanka izdavača. Publikacija se može distribuirati elektronskim putem, ali samo u celostii samo u nekomercijalne svrhe.

Sadržaj ovog dokumenta, uključujući izražena mišljenja, ne odražava nužno stavove donatora, INDEP-a, njihovog osoblja, saradnika ili Borda. Ovaj rad je objavljen uz podršku Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH u ime nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ). Sadržaj ovog dokumenta, uključujući i izražena mišljenja, ne odražavaju nužno mišljenja INDEP-ovih donatora, njihovog osoblja, saradnika ili odbora.

Sadržaj

Uvod.....	3
Mehanizmi na centralnom nivou.....	4
Mehanizmi na lokalnom nivou.....	5
Unapređenje saradnje između centralnog i lokalnog nivoa.....	6
Zaključak.....	8
Preporuke.....	9

Uvod

Ciljevi održivog razvoja (COR) i Agenda 2030. sadrže međusobno povezane obaveze, koje iziskuju angažovanje svih institucionalnih nivoa, kao i mnogih sfera društva. Posledično, „od presudne je važnosti da za ispunjavanje COR-a postoji aktivan doprinos i vlasništvo lokalnih i regionalnih vlada, zajedno sa nacionalnom vladom, privatnim sektorom i civilnim društvom“.¹

Konkretno, veće angažovanje opštinskog nivoa je od suštinske važnosti, s obzirom na to da „oko 60% primene COR-a pada na teret lokalne uprave, a od 169 definisanih zadataka, njih 99 je relevantno za opštine na Kosovu“.² Do sada nije bilo značajnijeg angažovanja opština, izuzev aktivnosti koje su podržale međunarodne i lokalne organizacije.

S druge strane, Savet za održiv razvoj (Savet) kao nacionalno telo za koordinaciju ispunjavanja COR-a na Kosovu osnovan je 2019. godine u okviru Skupštine Republike Kosovo, međutim kao posledica političkih dešavanja, posebno učestalih parlamentarnih izbora, kao i perioda pandemije KOVIDA-19, učinak Saveta nije bio na zavidnom nivou sve do druge polovine 2021. godine, kada je Savet konsolidovan u novom sastavu, od kada je poprilično aktivan. Još jedan pozitivan razvoj događaja je to što je Vlada Republike Kosovo sada uključila COR u Nacionalnu razvojnu strategiju 2030.

U okviru ovih pozitivnih pomaka ka ispunjenju COR-a, nedostaje istinska koordinacija i saradnja između centralnog i lokalnog nivoa. Iako je Asocijacija kosovskih opština zastupljena u Savetu, čini se da je to nedovoljno da bi se iskoristio veliki potencijal koji opštine imaju za ispunjavanje COR-a.

Ovaj rad vrši procenu aktuelnih mehanizama koji preovlađuju na centralnom i lokalnom nivou, kako bi se preporučila optimalna rešenja za unapređenje saradnje i korišćenje položaja, rada i podataka opština za ispunjavanje COR-a. Rad će prvobitno dati opis mehanizama i procesa institucionalnih stranaka, koje imaju potencijal da se uključe u ispunjavanje COR-a. Zatim će uslediti analiza nedostataka i mogućnosti u okviru ovih mehanizama i predlog opcija za bolju saradnju i delotvorno iskorišćavanje raspoloživih resursa za ispunjavanje COR-a.

¹ Vidi: <https://www.vng-international.nl/sites/default/files/DEFINITIEF-E-2021GGBrochure-web.pdf>

² Vidi: <https://indep.info/ozhq-te-perballe-fusheveprimtarise-dhe-misionit-te-komunave-te-kosoves/>

Mehanizmi na centralnom nivou

Nakon isteka mandata Milenijumskih ciljeva razvoja 2015. godine, Ujedinjene nacije su pokrenule proces izrade COR-a. I kosovsko društvo je bilo uključeno u ovaj proces kroz niz aktivnosti čiju je realizaciju podržao tim Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNKT) i njegove agencije.

Shodno tome, januara 2018. godine, Skupština Republike Kosovo usvojila je rezoluciju kojom se obavezuje na sprovođenje COR-a i Agende 2030. na Kosovu. Ova rezolucija zahteva konkretno angažovanje sedam (7) skupštinskih odbora, koji pokrivaju većinu COR-a. Takođe, Rezolucijom se od Vlade zahteva da izveštava o sprovođenju Nacionalne strategije razvoja 2016-2021.

Dalje, marta 2019. godine, Skupština usvaja odluku o osnivanju Saveta za održiv razvoj, koji čini sedam parlamentarnih odbora, kao i predstavnika Predsedništva, Kabineta premijera, Agencije za statistiku Kosova, Tima Ujedinjenih nacija na Kosovu, Mreže žena Kosova i drugih mreža građanskog društva.

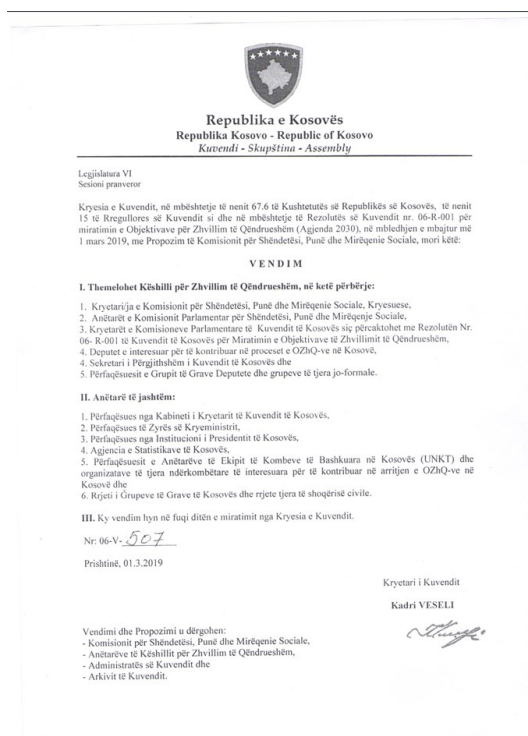
Predmetna odluka ne predviđa izričito učešće predstavnika kosovskih opština niti Asocijacije kosovskih opština (AKO). Osim toga, nije uključen ni skupštinski odbor koji pokriva lokalnu upravu, koji bi obezbedio vezu sa lokalnim nivoom vlasti.

Uprkos odluci, Savet je redovno pozivao predstavnika AKO kao i skupštinskog odbora za javnu upravu, lokalnu samoupravu, medije i regionalni razvoj na sastanke i događaje. U poslednje dve godine, Savet je realizovao niz aktivnosti i događaja, neke od njih uz učešće predstavnika AKO, sa time da one nisu bile usredsređene na saradnju sa opštinama u cilju ispunjavanja COR-a.

S druge strane, Vlada Republike Kosovo je marta 2023. godine usvojila Nacionalnu razvojnu strategiju i plan za 2030. godinu.³ Ovaj dokument navodi „posvećenost primeni i integrisanju Ciljeva održivog razvoja“.⁴ Svi delovi ovog dokumenta odnose se na relevantne COR-e koji nastoje da se ispune merama predviđenim u dokumentu.

³ Vidi <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2023/03/06032023-Strategjia-dhe-Plani-Kombetare-per-Zhvillim-2030.pdf>

⁴ Vidi <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2023/03/06032023-Strategjia-dhe-Plani-Kombetare-per-Zhvillim-2030.pdf>

Mehanizmi na lokalnom nivou

Ministarstvo lokalne uprave primenjuje Sistem za praćenje rada opština (SPRO) u skladu sa opštinskim ovlašćenjima koja proizilaze iz Zakona o lokalnoj samoupravi. Posledično, „smatra se da je u samoj žiži rada SPRO-a da se proceni rad opština Republike Kosovo u ispunjavanju glavnih nadležnosti na osnovu Zakona o lokalnoj samoupravi.”⁵ Iz SPRO-a se u ovom trenutku mogu izvući malobrojni podaci koji se mogu koristiti da bi se stekla jasnija slika o ispunjavanju COR-a od strane opština.

Asocijacija kosovskih opština (AKO) kao neprofitna organizacija, zastupa interese opština Republike Kosovo. Pored upravljačke strukture, AKO se sastoji od 19 kolegijuma koji pokrivaju određene tematske oblasti iz nadležnosti opština. Kolegijumi sastavljeni od direktora odnosnih opštinskih direkcija predstavljaju neiskorišćen forum za koordinaciju i prikupljanje podataka za centralni nivo kao i o ispunjavanju COR-a.

Sa druge strane, zna se da su upravo opštine strukture na lokalnom nivou koje čine osnovne jedinice lokalne samouprave. Opštine su, kao što je gore naglašeno, odgovorne za sprovođenje oko 60% COR-a, ali veoma mali broj posvećuje dužnu pažnju COR-ima. Vredi pomenuti opštinu Vučitrn, koja je jedina sprovela Lokalni dobrovoljni izveštaj za procenu stepena ispunjenosti COR-a od strane ove opštine. Ova inicijativa Opštine Vučitrn je omogućena uz podršku međunarodnih i domaćih organizacija.

Treba naglasiti da je INDEP objavio niz publikacija o COR-ima, uključujući i Planove za lokalizaciju COR-a za nekolicinu opština. Ovi planovi su od suštinskog značaja za usmeravanje rada opština ka ispunjavanju COR-a koji potpadaju pod njihovu nadležnost.

⁵ Vidi <https://indep.info/lexo-ketu/>

Unapređenje saradnje između centralnog i lokalnog nivoa

Svi gorenavedeni podaci, počev od pokrivenosti oko 60% COR-a od strane opštinskog nivoa, postojanje SPRO kao i kolegijuma AKO su zapravo pokazatelji delokruga, obima i mehanizama lokalnog nivoa za veće angažovanje ka ispunjavanju COR-a. Isti predstavljaju nedovoljno iskorišćeno sredstvo centralnog nivoa, kako za sprovođenje COR-a tako i za izveštavanje o njihovom ispunjavanju.

Na osnovu svojih nadležnosti, opštine Republike Kosovo pokrivaju 99 od 169 zadataka COR-a. Jedan broj ovih zadataka je uključen u planove rada opština, međutim nisu povezani sa COR-ima. Shodno tome, pošto nema povezanosti sa relevantnim COR-om, ne može biti ni adekvatnog izveštavanja.⁶

Slično, SPRO pokriva sve oblasti delovanja opština u skladu sa zakonima na snazi. Podaci koje prikuplja SPRO indirektno pokrivaju samo jedan deo COR-a. Međutim, preispitivanjem trenutnih pokazatelja SPRO-a i uvođenjem pokazatelja COR-a koji su relevantni za opštine, SPRO može prikupiti veliki broj podataka o ispunjenosti COR-a, koje centralni nivo može koristiti kako bi stekao jasniju sliku ovog procesa.⁷

Stoga, Savet i relevantna vladina tela treba da unaprede saradnju sa opštinskim organima kako bi se opštine koristile kao sredstva za ispunjavanje i izveštavanje o COR-ima na nivou zemlje. Konkretno, Savet kao nacionalno koordinaciono telo za ispunjavanje COR-a treba da sagleda mogućnosti povećanja saradnje sa strukturama na lokalnom nivou u ovom pravcu.

Savet bi mogao da uspostavi forum sa nekim od kolegijuma koji pokrivaju veliki broj COR-a. Ovi kolegijumi mogu biti pozvani na sastanke Saveta ili se može stvoriti novi forum za ispunjenje COR-a na lokalnom nivou. Neki od ovih kolegijuma su:

- Kolegijum za zdravlje i socijalnu zaštitu
- Kolegijum za lokalni ekonomski razvoj
- Kolegijum za prostorno planiranje
- Kolegijum za obrazovanje
- Kolegijum za energiju
- Kolegijum za upravljanje otpadom.

S obzirom na to da su ovi kolegijumi sastavljeni od direktora ili odgovornih službenika iz ovih oblasti, oni predstavljaju izvanredan mehanizam za koordinaciju ispunjavanja COR-a. Istovremeno, isti mehanizam ima kontinuiran pristup informacijama i stanju na terenu u odgovarajućim opštinama, tako da može sačiniti jasan i potpun izveštaj o ispunjavanju *zadataka* COR-a. Takođe, putem ovog foruma bi se podigla svest direktora i službenika

⁶ Za bliže informacije, pogledajte publikaciju INDEP-a na: <https://indep.info/ozhq-te-perballe-fusheveprimtarise-dhe-misionit-te-komunave-te-kosoves/>

⁷ Za bliže informacije, pogledajte publikaciju INDEP-a na: <https://indep.info/lexo-ketu/>

kolegijuma kao i njihovog osoblja u opštinama. Svakako, ovakvom forumu treba da prethode informativne sesije i obuke o COR-ima za članove kolegijuma.

Bilo bi idealno kada bi se stvorio novi kolegijum koji bi se sastojao od osam kolegijuma koji pokrivaju najveći broj COR-a. U radu ovog kolegijuma bi učestvovali predsedavajući odnosnih osam kolegijuma. Ovaj kolegijum nakon toga može imati koordinacionu ulogu, kako u odnosu na opštine, tako i kada je reč o Savetu i drugim telima na centralnom nivou.

Shodno tome, Savet treba da sagleda mogućnosti angažovanja kolegijuma AKO tokom rada i aktivnosti Saveta. Time bi se obezbedio dobar kanal saradnje između Saveta kao nacionalnog koordinacionog tela i lokalnog nivoa. Iznad svega, on bi služio za usmeravanje rada opština ka ispunjenju COR-a, kao i za izveštavanje o napretku.

Ovu saradnju ne treba posmatrati kao vid uplitanja centralnog nivoa u nezavisnu lokalnu upravu, već kao sinergiju, saradnju i koordinaciju od obostrane koristi, a pre svega za celu Republiku Kosovo.

Uz političku volju, Savet, u saradnji sa Odborom za javnu upravu, lokalnu samoupravu, medije i regionalni razvoj, zatražiti od Ministarstva lokalne uprave da preispita SPRO. Ovo preispitivanje bi bilo obavljeno približavanjem aktuelnih pokazatelja sa pokazateljima COR-a koji su relevantni za opštine. Na ovaj način bi rad opština bio usmeren ka ispunjavanju COR-a, uporedo sa sprovođenjem nadležnosti koje proizilaze iz relevantnog zakonodavstva. Takođe, podaci prikupljeni putem preispitanih pokazatelja služili bi institucijama na centralnom nivou da procene ispunjenost COR-a i da podnesu izveštaj o ostvarenom napretku.

 <p>KOLEGIJUMI PËR URBANIZEM Kolegijumi për Urbanizem është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për Urbanizem</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR KULTURË RINI DHE SPORT Kolegijumi për Kulturë Rini Dhe Sport është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR MENAXHIMIN E MBETURINAVE Asociacioni i Komunave të Kosovës themelohet Grupin e Zyrarëve Komunal për Menaxhim të Mbeturive</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR ENERGIJË Kolegijumi / Grupi Punues për Energi është një mekanizëm, që përfshin gjithë Menaxherët/Zyr</p>
 <p>KOLEGIJUMI PËR TEKNOLOGJI INFORMATIVE Kolegijumi për Teknologji Informative është një mekanizëm, që përfshin gjithë Zyrarët për</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR TRANSPARENÇË Kolegijumi për Transparençë është një mekanizëm, që përfshin gjithë Zyrarët për Transpare</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR PROKURIM Kolegijumi për Prokurim është një mekanizëm, që përfshin gjithë Zyrarët për Prokurim të K</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR PERSONEL Kolegijumi për Personel është një mekanizëm, që përfshin gjithë Zyrarët për Personel të K</p>
 <p>KOLEGIJUMI I ZYRTARVE LIGJORË Kolegijumi i Zyrarëve Ligjorë është një mekanizëm, që përfshin gjithë Zyrarët Ligjor të Ko</p>	 <p>KOLEGIJUMI I KRYESUESVE TË KUVENDEVE TË KOMUNAVE Kolegijumi për Kryesues të Kuvendeve Komunale është një mekanizëm, që përfshin gjithë Kryesu</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR SHËRBIME PUBLIKE Kolegijumi për Shërbime Publike është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për Sh</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR ARSIM Kolegijumi për Arsim është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për Arsim të Komunave</p>
 <p>KOLEGIJUMI PËR SHËNDETËSI DHE MIRËQENIE SOCIALE Kolegijumi për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale është një mekanizëm, që përfshin gjithë Dr</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR BUXHET DHE FINANCA Kolegijumi për Buxhet e Financa është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për Buxhe</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR ZHVILLIM EKONOMIK LOKAL Kolegijumi për Zhvillim Ekonomik Lokal është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR INSPEKSION KOMUNAL Kolegijumi për Inspektion Komunal është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për Insp</p>
 <p>KOLEGIJUMI PËR PLANIFIKIM HAPSINOR Kolegijumi për Planifikim Hapsinor është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për Pl</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR ADMINISTRATË Kolegijumi për Administratë është një mekanizëm, që përfshin gjithë Drejtoret për Administ</p>	 <p>KOLEGIJUMI PËR INTEGRIME EVROPIANE Kolegijumi për Integritime Evropiane është një mekanizëm, që përfshin gjithë Zyrarët për Int</p>	

može

Zaključak

Ovaj rad nabraja niz postojećih mehanizama na centralnom i lokalnom nivou koji mogu stvoriti izvanrednu sinergiju ka ispunjavanju COR-a na nivou zemlje. Od ovih mehanizama, jedino se Savet trenutno bavi koordinacijom, nadzorom i podizanjem svesti o COR-ima.

Lokalni nivo ima veliko preimućstvo koje i dalje nije iskorišćeno a koje mu omogućava da usmeri rad ka ispunjenju COR-a, a posebno da izveštava o njihovom ispunjavanju. Ovo poslednje je posebno važno s obzirom da opštine svakodnevno obavljaju dosta posla koji direktno ili indirektno označava napredak ka ispunjavanju COR-a, koji se ne prijavljuje u odnosu na COR.

Shodno tome, inicijativa i politička volja Saveta da se ubuduće angažuju relevantni kolegijumi, ostvarili bi pozitivan uticaj na put Republike Kosovo ka integraciji i izveštavanju o COR-ima. Istovremeno, AKO i kolegijumi treba da odgovore pozitivno na poziv Saveta za saradnju, jer bi ova saradnja imala pozitivan uticaj na učinak relevantnih direkcija, a samim tim i opština Republike Kosovo.

Takođe bi bilo idealno da se stvori poseban kolegijum za koordinaciju integrisanja i izveštavanja o COR-ima u drugim kolegijumima. Ovaj novi kolegijum mogao bi da posluži kao most sa Savetom.

Takođe, pokretanje preispitivanja pokazatelja SPRO-a u nameri da se uključe pokazatelji COR-a, doneli bi velike koristi celoj zemlji. Savet bi stekao dobru sliku kada je reč o ispunjavanju COR-a od strane lokalnog nivoa, a Vlada Republike Kosovo može koristiti SPRO za prikupljanje podataka o napretku u sprovođenju Nacionalne strategije razvoja i plana 2030.

Obe ove inicijative, odnosno angažovanje kolegijuma i preispitivanje SPRO-a, automatski bi aktivirali sve opštinske strukture ka boljoj integraciji COR-a u rad svih opštinskih direkcija. Ovo bi nakon toga omogućilo fokusirano izveštavanje o COR-ima.

Preporuke

U skladu sa gore navedenim zaključcima, preporučuje se preduzimanje sledećih radnji za uspostavljanje nove sinergije u ispunjavanju COR-a:

1. Savet treba da pokrene inicijativu za angažovanje kolegijuma AKO, u cilju koordinacije ispunjavanja COR-a, posebno osam (8) kolegijuma koji su najrelevantniji za COR-e;
2. Savet, u saradnji i uz podršku međunarodnih i lokalnih organizacija, treba da organizuje informativne sesije ili obuke za kolegijume AKO o zadacima koji potpadaju pod nadležnost odnosnih kolegijuma;
3. Savet treba da uključi relevantne kolegijume u događaje koje organizuje u zavisnosti od teme i COR-a koji su predmet datih događaja;
4. Vlada Republike Kosovo, u koordinaciji sa Savetom i uz podršku međunarodnih i lokalnih organizacija, treba da pokrene preispitivanje pokazatelja SPRO-a, kako bi se uključili pokazatelji COR-a;
5. Kolegijumi AKO bi trebalo pozitivno da odgovore na inicijativu Saveta za saradnju u ispunjavanju COR-a;
6. Kolegijumi AKO bi trebalo da učestvuju u informativnim sesijama ili obukama, kao i na događajima koje organizuje Savet u cilju unapređenja ispunjavanja COR-a;
7. AKO treba da razmotri mogućnost stvaranja posebnog kolegijuma za COR-e koji bi koordinisao rad drugih kolegijuma u ispunjavanju COR-a, kao i za koordinaciju sa Savetom.
8. Međunarodne i lokalne organizacije bi trebalo da budu usredsređene na to da pruže podršku institucijama ka ispunjavanju COR-a i treba da razmotre mogućnosti da kolegijumima AKO pruže podršku u tom smeru.

Ovaj projekat je finansiran od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH ime nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

